

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
GRAD LJUBUŠKI
GRADONAČELNIK

**DOKUMENT OKVIRNOG PRORAČUNA GRADA LJUBUŠKOG
ZA RAZDOBLJE 2023.-2025. GODINA**

Ljubuški, lipanj 2022.godine

SADRŽAJ

- 1.Uvod
- 2.Makroekonomske pretpostavke i prognoze
- 3.Ekonomski rast
- 4.Vanjskotrgovinska robna razmjena
- 5.Tržište rada
- 6.Inflacija u BiH
- 7.Srednjoročna fiskalna strategija
8. Prihodi proračuna Grada Ljubuškog
9. Rashodi proračuna Grada Ljubuškog

Na temelju članka 65. Zakona o organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine ŽZH", broj: 9/06 i 6/20) i članka 132. Statuta Grada Ljubuškog ("Službeni glasnik Grada Ljubuškog", broj: 6/19), a u skladu sa člancima 15., 16., 17. i 18. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19) i člankom 16. Zakona o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine ŽZH", broj: 30/20), Gradonačelnik donosi

DOKUMENT OKVIRNOG PRORAČUNA GRADA LJUBUŠKOG ZA RAZDOBLJE 2023.-2025. GODINA

I Uvod

U skladu sa Zakonom o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19) i Zakonom o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine ŽZH", broj: 30/20) izrađen je Dokument okvirnog proračuna Grada Ljubuškog (u daljnjem tekstu: DOP) koji je dio pristupa Srednjoročnog okvira rashoda za 2023.-2025. godinu. Dokument okvirnog proračuna za razdoblje 2023.-2025. godina izlaže fiskalnu strategiju i proračunske planove za sljedeće tri godine i ima za cilj razviti bolji strateški temelj za pripremu proračuna, odnosno, DOP predstavlja preliminarni okvirni nacrt proračuna za 2023. godinu, te daje predviđanja za 2024.-2025. godinu.

Izrada Dokumenta okvirnog proračuna za razdoblje od tri godine je zakonska obaveza na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

Trogodišnje planiranje proračuna je obveza svih korisnika proračunskih sredstava, a što je u skladu sa članom 17. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Služba za riznicu, računovodstvo i financije predlaže Gradonačelniku;

-usvajanje ovog dokumenta, što predstavlja prvu fazu u proračunskom procesu za promatrano razdoblje;

-odobravanje predložene ukupne gornje granice ukupnog proračuna za narednu godinu i okvirne iznose za naredne dvije godine.

II Makroekonomske pretpostavke i prognoze

Srednjoročna makroekonomska prognoza obuhvaća analizu makroekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), makroekonomsku prognozu Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje (OMA), podataka Agencije za statistiku, i ostalih relevantnih institucija. Osnovna pretpostavka projiciranog rasta u BiH se tiče ekonomskih kretanja u okruženju i to prije svega u smislu promjena izvozne tražnje, te

inozemnog financiranja finalne potrošnje i investicija. Unutarnje pretpostavke podrazumijevaju uobičajenu razinu političke stabilnosti, uz postepeno poboljšanje poslovnog okruženja. Osnovni scenarij podrazumijeva aranžman sa MMF-om koji bi pored direktnog utjecaja na proračune trebao otvoriti vrata drugih međunarodnih financijskih institucija u cilju financiranja povećanja javnih radova. S druge strane, uspješna realizacija tog aranžmana u velikoj mjeri ograničava planiran rast javne potrošnje i javnih rashoda uopće. Rast je također planiran uz pretpostavku odsustva elementarnih nepogoda u smislu poplava ili suša koje bi mogle značajno utjecati na poljoprivrednu proizvodnju, te proizvodnju električne energije. Konačno, projekcija podrazumijeva povećanje svjetskih cijena koje bi pored porasta cijena bh izvoza i uvoza trebalo zaustaviti deflaciju iz prethodnog razdoblja.

III Ekonomski rast

Ključno uporište za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2022-2024. godina predstavljat će razvoj situacije vezano za Covid-19, kretanja privredne aktivnosti u eksternom okruženju, kao i doprinos internih dinamika u kreiranju ekonomskog rasta. Referentne međunarodne institucije u svijetu kao što su MMF -Međunarodni Monetarni Fond, Svjetska Banka i Evropska Komisija tokom ovog perioda predviđaju potpunu normalizaciju ekonomskih prilika u svijetu. U skladu s tim, prema posljednjim raspoloživim projekcijama DG ECFIN-a u zemljama EU u 2022. godini se može očekivati ekonomski rast od oko 4,3%. Kada su u pitanju glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine, projicirane stope ekonomskog rasta u 2022. godini iznose: Njemačka 4,6%, Italija 4,3%, Austrija 4,9%, Hrvatska 5,6% i Slovenija 4,2%. S tim u vezi, projekcije DEP-a za srednjoročni vremenski period glavno uporište imaju u projekcijama navedenih međunarodnih institucija i zasnovane su na pretpostavci poboljšanja privredne aktivnosti u vanjskom okruženju, što bi stabiliziralo ekonomske prilike i potaklo ekonomski rast u ovom periodu. Osim ovog poboljšanja u vanjskom okruženju, jako bitan preduvjet za oporavak ekonomskog rasta u zemlji tokom ovog perioda predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u kreiranju istog. Pod pretpostavkom materijalizacije navedenih okolnosti prema projekcijama DEP-a u periodu 2022- 2024. godina u Bosni i Hercegovini se očekuje nešto snažniji ekonomski oporavak sa prosječnom stopom ekonomskog rasta od oko 3,5% na godišnjem nivou (2022: 3,4%, 2023: 3,5% i 2024: 3,7%). Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga) trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u periodu 2022 - 2024. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8% (2022: 2,0%, 2023: 1,7%, 2024: 1,8%). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih financija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Značajno opterećenje kada su u pitanju javne financije u Bosni i Hercegovini moglo bi predstavljati vrlo

izvjesno povećanje javnog duga koji je direktna posljedica Covid-19 i bit će vidljivija u srednjem roku. Tako se u periodu 2022.-2024. godina očekuje ujednačen rast javne potrošnje od 0,7% na godišnjem nivou. Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, udio iste u BDP-u bi se djelomično smanjio na ispod 20% na kraju 2024. godine. U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za razliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2022-2024. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 7,3% (2022: 7,0%, 2023: 6,9%, 2024: 7,9%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80% ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu europskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investicijska ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, obzirom na strukturnu kompoziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za poticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 10%, za period 2022. do 2024. godina. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru udio javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na oko 5% BDP-a. Stabilno eksterno okruženje uz unaprjeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduvjet poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod uvjetom materijalizacije navedenih kako internih tako i eksternih pretpostavki u periodu 2022-2024. godine može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od 7% pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na oko 44% na kraju 2024. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 4,5%. Tokom ovog perioda očekuje se prilično izbalansiran rast uvoza roba i rast uvoza usluga. Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 55% BDP-a na kraju 2024. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenom stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilanca kao udio u BDP-u na oko 12%, odnosno blago pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2024. godinom mogla iznositi skoro 80%.

U DEP-ovim projekcijama makroekonomskih pokazatelja (ožujak 2022. godine) se navodi da su, uslijed inflatornih pritisaka zbog prekida u globalnim lancima opskrbe zbog krize prouzročene virusom korona i najnovijih događanja u odnosima između Rusije i Ukrajine, kao i zbog visoke osnovice u prethodnoj godini (stopa rasta 5,4%), izvršili reviziju projekcije realnog rasta BDP-a u 2022. godini na 2,1%.

DEP-u navode da bi, pod pretpostavkom normalizacije eksternih faktora i internih dinamika u BiH, očekivana stopa realnog rasta BDP-a trebala iznositi 3,1% u 2023. godini, 3,0% u 2024. godini i 3,4% u 2025. godini. DEP-ova pretpostavka je da bi ključni oslonac ekonomskog rasta

tijekom ovog razdoblja trebala predstavljati domaća potražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija.

IV Vanjskotrgovinska robna razmjena

U siječnju 2022. godine izvoz je iznosio 1 milijardu 322 milijuna KM, što je za 49,4 % više nego u siječnju 2021. godine, dok je uvoz iznosio 1 milijardu 711 milijuna KM, što je za 46,7 % više nego u siječnju prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 77,2 %, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 390 milijuna KM. Izvoz u zemlje CEFTA je iznosio 255 milijuna KM, što je za 101,7 % više nego u siječnju 2021. godine, dok je uvoz iznosio 183 milijuna KM, što je za 39,3 % više nego u siječnju prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 139,6 %. Izvoz u zemlje EU je iznosio 983 milijuna KM, što je za 47,3 % više nego u siječnju 2021. godine, dok je uvoz iznosio 920 milijuna KM, što je za 29,3 % više nego u siječnju prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 106,8 %

V Tržište rada

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u prosincu 2021. godine, broj zaposlenih osoba u BiH iznosio je 834.796, a od toga je 366.063 žene. U odnosu na studeni 2021. godine broj zaposlenih osoba se nije mijenjao, a broj zaposlenih žena se povećao za 0,1%.

Stopa registrirane nezaposlenosti za prosinac 2021. godine iznosila je 31,0% i u odnosu na studeni 2021. godine smanjila se za 0,2 %.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u siječnju 2022. godine, broj zaposlenih osoba u BiH iznosio je 838.688, a od toga je 370.274 žene. U odnosu na prosinac 2021. godine broj zaposlenih osoba se povećao za 0,5%, a broj zaposlenih žena se povećao za 1,2%.

Stopa registrirane nezaposlenosti za siječanj 2022. godine iznosila je 31,0% i u odnosu na prosinac 2021. godine ostala je nepromijenjena.

Na dan 31.1.2022. u Bosni i Hercegovini je bilo 377.126 osoba na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini. U odnosu na prethodni mjesec broj nezaposlenih osoba je veći za 1.322 osobe ili 0,35%. Od ukupnog broja osoba koje traže zaposlenje, 216.948 ili 57,53% su žene. U odnosu na isti period prošle godine nezaposlenost u BiH je manja za 37.901 osobu ili 9,13%. U odnosu na početak pandemije Covid-19, nezaposlenost se smanjila za 25.762 osobe ili 6,39%.

Prosječna mjesečna isplaćena neto-plaća po zaposlenom za siječanj 2022. godine u Federaciji BiH iznosi 1.045 KM i nominalno je niža za 0,1% a realno za 1,3%, u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na isti mjesec prethodne godine prosječna mjesečna isplaćena neto-plaća po

zaposlenom za siječanj 2022. godine nominalno je viša za 7,3% a realno niža za 0,1%. Analiza podataka prema djelatnostima KDBiH 2010 u mjesecu siječnju 2022. u odnosu na prosinac 2022. godine pokazuje da je najveće smanjenje prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zabilježeno u djelatnosti K - Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja za 14,5%, zatim u djelatnosti J – Informacije i komunikacije za 6,3%. U isto vrijeme najveće povećanje prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zabilježeno u djelatnosti R - Umjetnost, zabava i rekreacija za 14,8, zatim u djelatnosti I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i gostiteljstvo) za 10,4%.

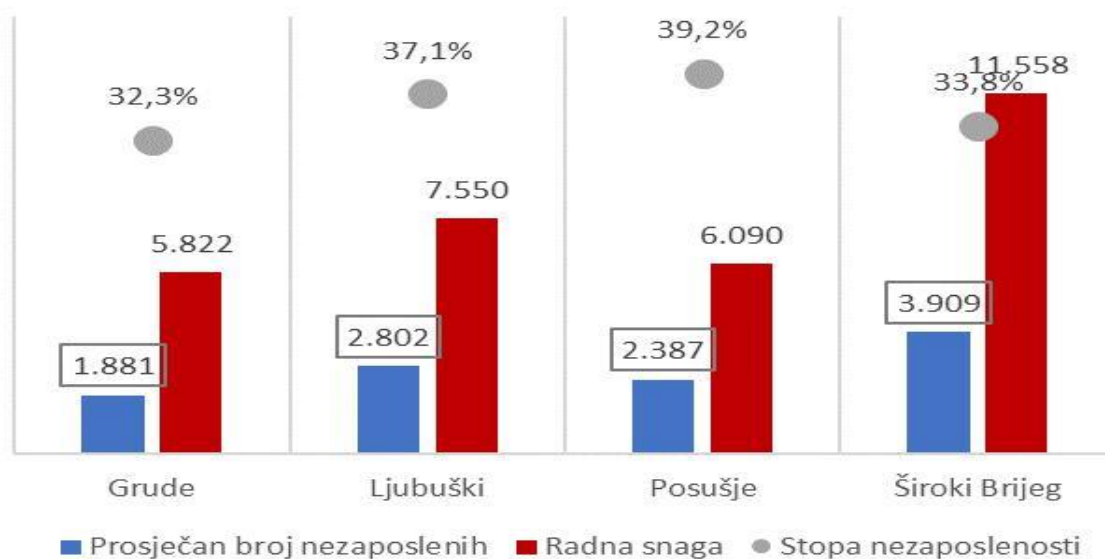
Prosječan broj nezaposlenih prema registriranim podacima po županijama FBiH

Nezaposleni - prosjek	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Unsko - sanski	46.435	45.196	42.485	39.495	35.838	34.806
Posavski	5.542	5.247	4.905	4.566	4.093	4.253
Tuzlanski	97.412	93.255	87.103	80.989	75.461	77.112
Zeničko - dobojski	69.779	67.593	63.828	59.380	55.674	56.527
Bosansko - podrinjski	3.512	3.342	3.603	3.178	3.095	3.363
Srednjobosanski	39.625	37.400	41.313	35.495	33.303	34.312
Hercegovačko - neretvanski	33.318	32.282	34.023	30.652	29.221	31.537
Zapadnohercegovački	11.075	11.385	11.226	10.702	10.549	10.980
Kanton Sarajevo	71.747	69.856	67.118	63.649	59.570	62.266
Kanton 10	9.276	8.867	8.282	7.503	6.766	6.425
Federacija BiH	390.204	377.854	357.971	335.610	313.570	321.581

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2021)

Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

. Nezaposleni, radna snaga i stopa nezaposlenosti po općinama ZHŽ 2020

Izvor: Makroekonomski pokazatelji po županijama 2021

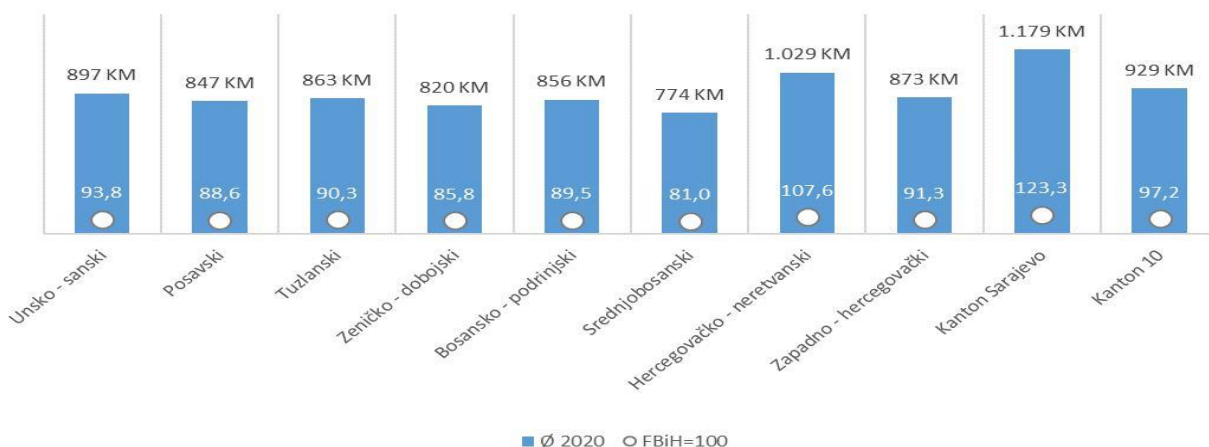
Registrirana nezaposlenost u ZHŽ u 2020. godini iznosi 10.980 osoba što je više za 431 osobu ili 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH sudjeluje sa 3,4%.

Najveći broj nezaposlenih osoba registriran je u Širokom Brijegu (1,2% od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH) i Ljubuškom (0,9%), dok je najmanji broj registriran u općini Grude (0,6%) i Posušje (0,7% od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH).

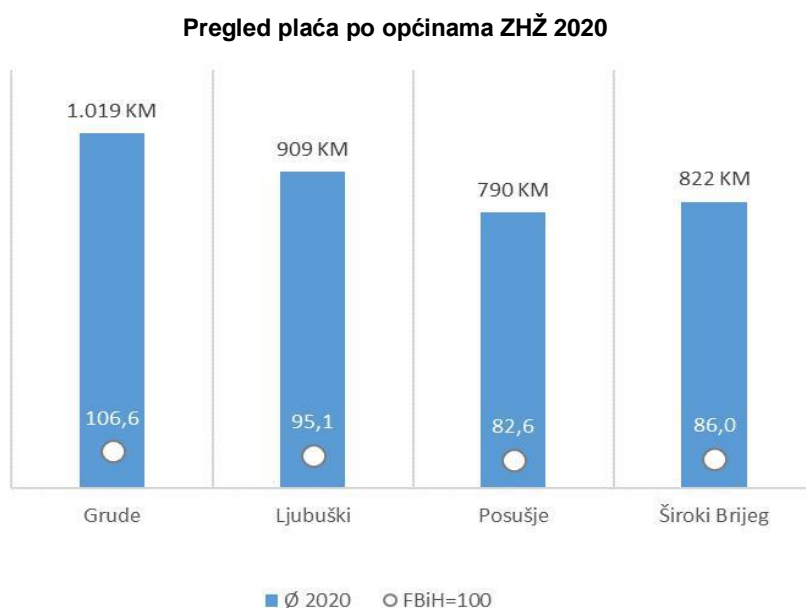
Povećanje broja nezaposlenih registrirano je u svim općinama, najviše u Ljubuškom za 8,9%, općini Grude za 5,9% i u Posušju za 4,0%.

Stopa nezaposlenosti u ZHK u 2020. godini prema zvanično registriranom broju nezaposlenih, u odnosu na radnu snagu iznosi 35,4% što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,9 % (stopa nezaposlenosti u FBiH iznosi 38,2%).

Pregled plaća u KM po županijama FBiH 2020

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2021)
Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

(Federalni zavod za statistiku, 2021)
Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

U ZHŽ prosječna neto plaća iznosi 873 KM što je odnosu na 2019. godinu više za 1,4% i što je 91,3% u odnosu na prosjek FBiH.

Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u polovini općina ZHŽ, a najviše u Posušju za 4,1% i Širokom Brijegu za 2,9% dok je smanjenje mjesečne plaće zabilježeno u Ljubuškom za 4,1% i Grudama za 0,3%.

VI Inflacija u BiH

Nakon stagnacije cijena u K1, u Bosni i Hercegovini od K2 2021. godine je registriran rast cijena. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u periodu I-VIII 2021. godine je iznosila 0,6% u usporedbi sa istim periodom 2020. godine. Najznačajnije uvećanje cijena u periodu IVIII 2021/I-VIII 2020 bilo je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prijevoza,

alkoholnih pića i duhana. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića, koji ima najveći udio u CPI indeksu, su uvećane za 1,5% g/g. Pored toga, zbog viših cijena nafte i naftnih derivata u periodu IVIII 2021. godine u odjeljku prijevoza cijene su bile više za 2,5% g/g. Cijene u odjeljku alkoholnih pića i duhana su u promatranom periodu uvećane za 1,9% na što su uticale akcize¹⁰ na cigarete i duhan u 2021. godini. Suprotno, cijene u odjeljku odjeće i obuće su niže za 9,6% g/g i ovaj odjeljak kontinuirano vrši značajan višegodišnji defatrni pritisak na ukupni nivo cijena. U posljednjim raspoloživim projekcijama EK (ljetno 2021) očekuje se da će cijena sirove nafte u 2021. godini biti znatno veća u odnosu na prethodnu godinu i iznositi 68,7 \$/barelu (58,3% g/g) uz brži rast inflacije u EU od 2,2% odnosno 1,9% u eurozoni. U septembru 2021. godine ECB je u svojim projekcijama također predvidjela brži rast cijena sirove nafte kao i MMF. Uzimajući u obzir i domaće faktore koji determinira cijene (cijene komunalija, akcize i sl.) u Bosni i Hercegovini u 2021. godini se može očekivati inflacija oko 1,1% g/g.¹¹ Ipak, treba uzeti u obzir da će kretanje inflacije determinirati navedeni rizici.

VII Srednjoročna fiskalna strategija

Projekcije javnih prihoda za razdoblje 2023.- 2025. godina usko su vezane za privredne aktivnosti, te utjecaj ključnih makroekonomskih pretpostavki od kojih ovisi razvoj. U Federaciji BiH javni prihodi na temelju poreza, taksi, naknada, doprinosa i drugih prihoda ostvaruju se, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije BiH, a služe za financiranje funkcija Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i Upravitelja cesta i ostalih korisnika javnih prihoda. Bosna i Hercegovina je fiskalno decentralizirana zemlja u kojoj svaka razina vlasti samostalno donosi fiskalnu politiku i upravlja javnim financijama.

Prikupljeni prihodi od neizravnih poreza su, nakon dugoročnog trenda rasta, pali u 2020. godini usljed efekata pandemije koronavirusa. U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO, a u 2019. godini je iznos neto naplaćenih prihoda uvećan za čak 58,7% (6,54 mlrd KM) u odnosu na 2006. godinu.⁵ U 2021. godini je ostvarena rekordna nominalna naplata prihoda od neizravnih poreza od osnivanja UNO u iznosu od 6,92 mlrd KM.

Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji

(u %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 .	2021 pr
BDP	19,1	19,27	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,4	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7	18,4
Potrošnja	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	17,8	18,0	18,9	19,7	19,9	18,4	20,3

Izvor: Kalkulacija na osnovu podataka UNO i BHAS⁷ i projekcije DEP-a za 2021)⁷

U 2020. godini došlo je do ponovnog rasta udjela potrošnje u BDP-u. Sa druge strane, udio neizravnih poreza u BDP-u je opao za čak 1,18 p.b. u odnosu na prethodnu godinu čime on dostiže razinu od 16,7%, svega 0,1 p.b. više nego u „kriznoj“ 2009. godini. Analizirano prema komponentama iz jednačine OECD, pad udjela neizravnih poreza u BDP u 2020. godini kumulativni je rezultat pada udjela neizravnih poreza u potrošnji od 1,52 p.b., te rasta udjela potrošnje u BDPu od 1,0 p.b.

Negativni efekti pandemije COVID-19 virusa na naplatu prihoda od neizravnih poreza anulirani su tijekom drugog polugodišta 2021. godine. Liberalnije mjere za ulazak u BiH tijekom ljeta 2021. rezultirale su snažnim rastom naplate neizravnih poreza od nerezidenata (dijaspore, turista, prekogranični i malogranični promet) u trećem i četvrtom kvartalu 2021. godine od 23,4% i 19,4%, što je u konačnici donijelo rast naplate neizravnih poreza na razini godine od 16,7% u odnosu na pandemijsku 2020. godinu, odnosno 5,8% u odnosu na do tada rekordnu 2019. godinu. Ni pojava četvrtog vala pandemije u jesen u EU, niti primjena restriktivnih mjera u članicama i okruženju, nisu značajnije pogodile potrošnju nerezidenata u BiH, pogotovo kada se radi o nerezidentima iz Hrvatske u pograničnim krajevima BiH. Politika liberalnijih mjera protiv pandemije u BiH nasuprot restriktivnih mjera u poznatim europskim skijaškim centrima doprinijela je afirmaciji BiH koja je postala atraktivna turistička destinacija za zimski turizam. Osim rasta domaće potrošnje i potrošnje nerezidenata drugi faktor rasta prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2022. jeste rast cijena derivata nafte na svjetskom tržištu, pa potom i cijena ostalih burzovnih dobara i dobara široke potrošnje, prvo zbog pandemije i političkih kriza, a potom i zbog rata u Ukrajini. Eksplozija uvoza je donijela u prvom kvartalu 2022. visoke stope rasta prihoda od PDV-a kao ad valorem poreza, a time i neizravnih poreza, u čijoj strukturi dominiraju prihodi od PDV-a.

Prilikom izrade projekcija prihoda za 2022. godinu ne može se osloniti na sezonske sheme naplate prihoda iz 2020. i 2021. godine, s obzirom da su one izašle iz ranijih okvira zbog efekata virusa korona. Sezonska shema je uzdrmana za sve prihode koji imaju izraženu sezonsku komponentu (domaći PDV, PDV na uvoz, trošarine na bezalkoholna pića, putarina i carine), te za ukupne neto prihode kod kojih sezonska komponenta nije toliko značajna. Mjesečna dinamika prihoda u 2020. godini je potpuno odudarala od tzv. pre-COVID-19 sezonske sheme. Raspon mjesečnih stopa rasta neto prihoda (razlika između maksimalne i minimalne vrijednosti) iznosio je 44,2 p.b. Iako se nekim dijelom vratila na stari šablon, naplata neto prihoda od neizravnih poreza u 2021. godini također poprilično odudara od stare sezonske sheme. U 2021. je raspon mjesečnih stopa rasta neto prihoda od neizravnih poreza bio još viši nego u 2020. godini i iznosio je visokih 54,1 p.b. što je rezultat: (1) poremećaja sezonske sheme u baznoj 2020. godini, i (2) karakteristika sezonske sheme u 2021. godini. U prvom kvartalu 2022. godine ostvarena je stopa rasta neto prihoda od neizravnih poreza od 18,9% u odnosu na prvi kvartal 2021. godine. Prema projekcijama DEP-a, očekuje se nominalni rast BDP-a od 5,4% u 2022. godini. Imajući u vidu da visok rast prihoda u prvom kvartalu 2022. godine dijelom proizilazi iz specifičnosti u statističkoj osnovici za usporedbu (niska osnovica u prvom dijelu 2021. godine zbog strogih restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona), te uzimajući u obzir ogromne nepoznanice u pogledu dešavanja u Ukrajini i razvijanja epidemiološke situacije u zemlji i okruženju, projektirana stopa rasta prihoda od neizravnih poreza za 2022. godinu iznosi 9,1%.

Analiza trendova naplate u tekućoj godini ukazuje na snažan oporavak prihoda od PDV-a. Naplatu u prvom kvartalu 2022. karakteriziraju vrlo visoka stopa rasta prihoda od PDV-a na uvoz, stabilna stopa rasta prihoda od domaćeg PDV-a i visoke isplate povrata. Naplata u razdoblju siječanj – ožujak 2022.g.). Projektirani iznos prihoda od PDV-a u 2022. godini iznosi 4.915,3 mil KM, što je za 11,0% više od ostvarenja u 2021. godini. Projekcija je zasnovana na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija PDV-a (koja ne uključuje specifičnosti u prethodne dvije godine), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Projektirani iznos ukupnih neto prihoda od trošarina u 2022. godini iznosi 1.565,7 mil KM, što je za 6,1% više od ostvarenja u 2021. Projektirani iznos neto prihoda od putarine u 2022. godini iznosi 669,0 mil KM, što je za 2,1% više od ostvarenja u 2021, a zasnovan je na tekućim trendovima naplate, povijesnoj sezonskoj shemi naplate (koja ne uključuje podatke za godine sa specifičnostima), prognozama makroekonomskih pokazatelja (DEP, ožujak 2022), kretanjima cijena derivata nafte i procjenama cjenovne elastičnosti potražnje za derivatima nafte u BiH (OMA).

Prema podacima Agencije za statistiku BiH u razdoblju siječanj-veljača 2022. godine je uvoz roba u BiH porastao za 44%. U vrijeme izrade projekcija dostupni su podaci UNO, prema kojim je u ožujku ostvaren rast uvoza od 41,3% što je održalo rast uvoza na razini kvartala na visokih 43,2%. Imajući u vidu trendove naplate prihoda od carina i projekcije rasta uvoza (DEP, ožujak 2022), za 2022. godinu se projektira neto naplata carina u iznosu od 363,5 mil KM, što je za 12,0% više od naplate u prethodnoj godini.

Projekcije prihoda od neizravnih poreza (2022-2025), travanj 2022. godine

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2021	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
PDV	4.429,9	4.915,5	5.069,4	5.214,8	5.365,6	11,0%	3,1%	2,9%	2,9%
Trošarine	1.475,9	1.565,7	1.605,9	1.641,9	1.681,4	6,1%	2,6%	2,2%	2,4%
Carine	324,4	363,5	389,3	412,7	441,2	12,0%	7,1%	6,0%	6,9%
Putarina	655,0	669,0	689,8	710,5	734,6	2,1%	3,1%	3,0%	3,4%
Ostalo	34,1	36,9	36,9	36,9	36,9	8,3%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	6.919,3	7.550,4	7.791,2	8.016,7	8.259,7	9,1%	3,2%	2,9%	3,0%
Namjenska putarina *)	-409,1	-418,1	-431,1	-444,0	-459,2	2,2%	3,1%	3,0%	3,4%
Sredstva za raspodjelu	6.510,3	7.132,3	7.360,1	7.572,7	7.800,5	9,6%	3,2%	2,9%	3,0%

Napomena:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjen u cijelosti za izgradnju autocesta, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autocesta (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih cesta (0,05 KM/litri).

Projektirane stope rasta neto prihoda od neizravnih poreza za 2023., 2024. i 2025. godinu iznose 3,2%, 2,9% i 3,0%, respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2022. godinu.

Za razliku od projektiranog pada neizravnih poreza u BDP-a u razdoblju 2023-2025, projekcije prihoda od neizravnih poreza (2022-2025), projektirani udio prihoda od neizravnih poreza (OMA) u potrošnji (DEP) u navedenom razdoblju je stabilan na razini od 21%. Pad projektiranog udjela neizravnih poreza u BDP-u u razdoblju 2022-2024 kumulativni

je rezultat stagnacije projektiranog udjela neizravnih poreza u potrošnji i projektiranog pada potrošnje u BDP-u. Najveći generator godišnjeg apsolutnog rasta prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegov značajan udio u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. Nakon toga, apsolutnom rastu prihoda najviše doprinose trošarine. Prihodi od putarina i carina doprinose apsolutnom rastu prihoda na približno jednakoj razini

Zbog neizvjesnosti u vezi sa okončanjem eksternih ograničenja potrošnje (pandemija COVID-19 virusa, političke krize i rat u Ukrajini), koji mogu značajno promijeniti strukturu potrošnje u korist esencijalnih dobara i usluga u uvjetima realno smanjenih dohodaka zbog rastuće inflacije, u razdoblju 2023-2025 očekuje se skromniji rast naplate trošarina na duhanske prerađevine. U navedenim okolnostima pozitivna činjenica je da cijeli horizont projekcija podrazumijeva nepromijenjenu politiku oporezivanja cigareta. I u narednim godinama očekuje se da će duhanske kompanije nastaviti sa politikom ekonomije obujma i stabilnih cijena, koja zbog većeg korištenja proizvodnih kapaciteta i nižih troškova po jedinici mjere, omogućava rast prihoda od prodaje i dobiti¹⁷. Zbog nestabilnosti cijena energenata na svjetskom tržištu moguć je blagi rast maloprodajnih cijena cigareta, što će dovesti i do rasta poreznog opterećenja duhana za pušenje¹⁸. Vrijednost tržišta duhanskih prerađevina će i u narednom srednjoročnom razdoblju uglavnom odražavati domaću potrošnju cigareta, s tim da je i dalje veliki faktor rizika odljev radno sposobnog stanovništva i cijelih obitelji, čija će potrošnja cigareta u najvećem dijelu biti izgubljena. Može se očekivati daljnji oporavak potrošnje nerezidenata, pogotovo kad se radi o dijaspori i turizmu, a rast potrošnje cigareta za kupce-nerezidente u tranzitu i prekograničnom pojasu u najvećoj mjeri će ovisiti o redovitosti opskrbe tržišta derivata u BiH u uvjetima svjetske krize energenata. Samo količinska ograničenja u nabavci derivata nafte mogu ograničiti konkurentnost BiH u odnosu na zemlje u okruženju i najbliže članice EU zbog najnižih maloprodajnih cijena derivata, a time i ugroziti potrošnju ostalih dobara, uključujući i cigarete. U takvim neizvjesnim okolnostima očekuje se da će vrijednost tržišta duhanskih prerađevina rasti po nižim stopama u odnosu na makroekonomske projekcije potrošnje. Pod navedenim pretpostavkama u 2023., 2024. i 2025. godini očekuje se skromniji rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine od 2,5%, 1,9% i 1,9%, respektivno.

Projekcije prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a , travanj 2022

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2021	2022	2023	2024	2025
PDV	11,8%	12,4%	12,3 %	12,0%	11,8%
Trošarine	3,9%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%
Carine	0,9%	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%
Putarina	1,7%	1,7%	1,7%	1,6%	1,6%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	18,4%	19,1%	18,8%	18,5%	18,2%
Namjenska putarina	-1,1%	-1,1%	-1,0%	-1,0%	-1,0%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	17,3%	18,0%	17,8%	17,5%	17,1%

Izvor podataka za BDP: BHAS, veljača 2022 i Projekcije DEP-a, ožujak 2022.

VIII Prihodi proračuna Grada Ljubuškog

U DOP-u za razdoblje 2023.-2025. Grad Ljubuški je napravio projekcije u pogledu prihoda i primitaka. Zakon o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda („Službeni glasnik BiH“ broj: 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17) se osigurava prikupljanje indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi, kao i suradnja između Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje BiH (UINO), države, entiteta, i Distrikta u pogledu doznačavanja i raspodjele prikupljenih prihoda. Pravilnikom o prikupljanju, usporedbi, raspodjeli prihoda i izvještavanju („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/05) je propisano da se svi prihodi na temelju indirektnih poreza, koje naplati Uprava za indirektno-neizravno oporezivanje BiH, uplaćuju se na Jedinstven račun. UINO omogućava da stanje na jedinstvenom računu sadrži minimum potreban da joj omogući da izmiri sve svoje obaveze koje se odnose na indirektno poreze koje naplaćuje (račun rezervi), te da se raspodjela preostalog prikupljenog prihoda prema državnom proračunu i proračunu Federacije, Republike Srpske i Distrikta vrše redovno u skladu sa sljedećim;

- Da se iznos koji se prenosi državnom proračunu zasniva na iznosu u državnom proračunu za tekuću godinu.
- Da se dio preostalog iznosa koji se prenosi Federaciji, Republici Srpskoj, i Distriktu utvrđuje na temelju njihovog udjela u krajnjoj potrošnji prikazanoj u prijavama poreza na dodanu vrijednost.
- Isti se utvrđuje kao odnos suma krajnje potrošnje prikazane u prijavama poreza na dodanu vrijednost za robu i usluge na teritoriji danog korisnika prihoda i suma krajnje potrošnje prikazana u prijavama poreza na dodanu vrijednost na teritoriji Bosne i Hercegovine, koje su unesene u evidenciju Uprave za isto razdoblje.
- Da se iznos koji je potreban za financiranje obaveza unutarnjeg duga oduzme od udjela Federacije i Republike Srpske, te da se izravno uplaćuje u državni proračun.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) propisan je način raspodjele javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine prema nižim razinama. Pojedinačno sudjelovanje jedinica lokalne samouprave u raspodjeli prihoda koji pripadaju Federaciji BiH vrši se na temelju formule koja se zasniva na sljedećim omjerima:

- 68% na temelju broja stanovnika u jedinici lokalne samouprave;
- 5% na temelju površine jedinice lokalne samouprave
- 20% na temelju broja učenika u osnovnom obrazovanju
- 7% na temelju razvijenosti općina, definiranog kroz indeks razvijenosti.

Indeks razvijenosti općina predstavlja odnos prihoda od poreza na promet i poreza na dohodak sa prosječnim federalnim prihodom od tih poreza po stanovniku. Koeficijenti u formuli se primjenjuju na broj stanovnika;

- a) Općine sa manje od 20% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,8.
- b) Općine sa manje od 40% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,5.
- c) Općine sa manje od 60% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,4.
- d) Općine sa manje od 80% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,2.

Prihodi na temelju poreza na dohodak u skladu sa postojećim zakonskim rješenjima dijeli se na županije i općine županija.

Prihodi i primici u proračunu Grada Ljubuškog

Grad Ljubuški je za razdoblje 2022-2025. godina predvidio prihode i primitke.

Sumirani pregled prihoda i primitaka

Ekonom. kod	Opis	Izvršenje	Plan	PROJEKCIJA		
				2021	2022	2023
591111	Pren. višak prihoda	237.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
700000	Prihodi	12.891.429,62	13.884.500,00	14.578.725,00	15.307.661,25	16.073.044,32
710000	Porezni Prihodi	6.700.004,70	6.671.500,00	7.005.075,00	7.355.328,75	7.723.095,19
720000	Neporezni prihodi	3.140.102,65	3.072.000,00	3.225.600,00	3.386.880,00	3.556.224,00
730000	Tekući transferi	3.051.322,27	4.141.000,00	4.348.050,00	4.565.452,50	4.793.725,13
810000	Primici	1.579.022,70	1.000.000,00	1.050.000,00	1.102.500,00	1.157.625,00
Ukupno		14.707.952,32	14.884.500,00	15.628.725,00	16.410.161,25	17.230.669,32

U sljedećoj tabeli je prikazano izvršenje proračuna za 2021. godinu u dijelu poreznih prihoda po vrstama sa planom proračuna za 2022. godinu te projekcijama za 2023.-2025. godinu.

Sumarni pregled poreznih prihoda

Ekonom.k od	Opis	Izvršenje	Plan	PROJEKCIJA		
				2021	2022	2023
710000	Porezni prihodi	6.700.004,70	6.671.500,00	7.005.075,00	7.355.328,75	7.723.095,19
711000	Porez na dobit pojedinaca i poduzeća	76,75	0,00	0,00	0,00	0,00
713000	Porez na plaću	27,60	0,00	0,00	0,00	0,00
714100	Porez na imovinu	595.616,36	525.000,00	551.250,00	578.812,50	607.753,13
715000	Domaći porezi i dobra	2,85	0,00	0,00	0,00	0,00
716000	Porez na dohodak	2.264.400,41	2.186.500,00	2.295.825,00	2.410.616,25	2.531.147,06
717000	Porezi od neizravnih poreza	3.778.994,12	3.950.000,00	4.147.500,00	4.354.875,00	4.572.618,75
719000	Ostali porezi	60.886,61	10.000,00	10.500,00	11.025,00	11.576,25

U Dokumentu okvirnog proračuna za razdoblje 2023.-2025.godina Grad Ljubuški je napravio projekciju u pogledu neporeznih prihoda, a koje su prikazane analitički u tabeli:

Sumarni pregled neporeznih prihoda

Ekono m.kod	Opis	Izvršenje	Plan	PROJEKCIJA		
				2021	2022	2023
720000	Neporezni prihodi	3.140.102,65	3.072.000,00	3.225.600,00	3.386.880,00	3.556.224,02
721100	Prihodi od nefinancijskih javnih poduzeća	623.377,34	698.000,00	732.900,00	769.545,00	808.022,25
722100	Administrativne takse	168.030,65	155.000,00	162.750,00	170.887,50	179.431,88
722300	Komunalne takse	560.924,18	670.000,00	703.500,00	738.675,00	775.608,75
722400	Ostale proračunske naknade	1.239.326,01	1.025.000,00	1.076.250,00	1.130.062,50	1.186.565,63
722500	Naknade i takse po Federalnom zakonu	475.865,34	448.000,00	470.400,00	493.920,00	518.616,00
722600	Prihodi od pružanja javnih usluga	40.656,03	40.000,00	42.000,00	44.100,00	46.305,00
722700	Neplanirane uplate-prihodi	20.913,10	25.000,00	26.250,00	27.562,50	28.940,63
723000	Novčane kazne	11.010,00	11.000,00	11.550,00	12.127,50	12.733,88

Sumarni pregled tekućih transfera i kapitalnih primitaka

Ekono m.kod	Opis	Izvršenje	Plan	PROJEKCIJA		
				2021	2022	2023
730000	Tekući transferi	3.051.322,27	4.141.000,00	4.348.050,00	4.565.452,50	4.793.725,13
780000	Kapitalni primici	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
810000	Kapitalni primici	1.597.022,70	1.000.000,00	1.050.000,00	1.102.500,00	1.157.625,00
811000	Primici od prodaje stalnih sredstava	1.079.022,70	1.000.000,00	1.050.000,00	1.102.500,00	1.157.625,00
814300	Primici od domaćeg zaduživanja	500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00

IX Rashodi proračuna Grada Ljubuškog

Poglavlje je orijentirano na analizu troškova plaća, izdataka za materijal i usluge, tekuće transfere i kapitalne izdatke.

Rashodi i izdaci Grada Ljubuškog za trogodišnje razdoblje planirani su za obavljanje osnovne djelatnosti u skladu sa zakonskim nadležnostima, kao i rashodi namijenjeni za ciljeve i projekte svih proračunskih korisnika.

Pregled rashoda

Ekonom. kod	Opis	Izvršenje	Plan	PROJEKCIJA		
				2021	2022	2023
600000	Rashodi	14.032.289,76	13.808.500,00	14.498.920,00	15.223.871,25	15.985.064,81
600001	Pričuva	0,00	100.000,00	105.000,00	110.250,00	115.762,50
610000	Tekući izdaci	14.032.289,76	13.708.500,00	14.393.925,00	15.113.621,25	15.869.302,31
611000	Plaće i naknade zaposl.	3.001.947,12	3.173.000,00	3.331.650,00	3.498.232,50	3.673.144,13
612000	Dopr.pos. i ostali doprino	267.091,09	276.000,00	289.800,00	304.290,00	319.504,50
613000	Izdaci za materijal i usluge	3.059.035,47	2.808.500,00	2.948.925,00	3.096.371,25	3.251.189,81
614000	Tekući transferi	6.551.757,07	6.129.000,00	6.435.450,00	6.757.222,50	7.095.083,63
615000	Kapitalni transferi	1.128.548,03	1.305.000,00	1.370.250,00	1.438.762,50	1.510.700,63
616000	Izdaci za kamate	23.910,98	17.000,00	17.850,00	18.742,50	19.679,63
800000	Kapitalni izdaci	667.337,91	1.076.000,00	1.129.800,00	1.186.290,00	1.245.604,50

821000	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	153.164,01	630.000,00	661.500,00	694.575,00	729.303,75
823000	Otplata dugova	514.173,90	446.000,00	468.300,00	491.715,00	516.300,75
Ukupno		14.699.627,67	14.884.500,00	15.628.725,00	16.410.161,25	17.230.669,31

Broj: 02-02-1766-1/22

Ljubuški:22.06.2022.

GRADONAČELNIK

Vedran Markotić v.r.